

Наукове товариство імені Шевченка
Тернопільський осередок

АТЛАС ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

За редакцією академіка НАМН України,
заслуженого діяча науки і техніки України,
професора **М. А. Андрейчина**

4-те видання, змінене і доповнене

Львів
Видавець Марченко Т. В.
2025

УДК 616.9(084)
А65

**Колектив авторів: М. А. Андрейчин, В. С. Копча, С. О. Крамарьов,
В. Д. Москалюк, Ю. М. Андрейчин, І. І. Незгода,
О. В. Рябокони, В. І. Трихліб, Н. А. Богачик**

Рецензенти: *І. Г. Грижак* – д-р мед. наук, професор, професор кафедри інфекційних хвороб та епідеміології Івано-Франківського національного медичного університету;
О. К. Дуда – д-р мед. наук, професор, завідувач кафедри інфекційних хвороб Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика.

Атлас інфекційних хвороб / [М. А. Андрейчин, В. С. Копча, С. О. Крамарьов А65 та ін.] ; за ред. М. А. Андрейчина. – 4-те вид., змінене і доповн. – Львів : Видавець Марченко Т. В., 2025. – 372 с.

ISBN 978-617-8682-10-1

Четверте видання атласу інфекційних хвороб, частково змінене і доповнене, містить сучасні основні клінічні відомості про найбільш важливі вірусні, бактерійні, рикетсійні, хламідійні, протозойні, гельмінтні хвороби та інфекстації. На фотознімках зображено симптоми різних клінічних форм цих захворювань, їх ускладнень і вигляд збудників. Всього нараховується 598 фотоілюстрацій.

Для інфекціоністів, сімейних лікарів, терапевтів, педіатрів, дерматологів, неврологів, науковців, а також студентів старших курсів медичних університетів, інтернів і лікарів-курсантів.

УДК 616.9(084)

Видання атласу рекомендоване вченою радою Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (протокол № 9 від 24.06.2025 р.).

© М. А. Андрейчин та ін., 2025

© Видавець Марченко Т. В., 2025

Усі права застережено. Жодна частина публікації не може бути відтворена без письмового дозволу авторів.

ISBN 978-617-8682-10-1

Відомості про авторів

Андрейчин Михайло Антонович – д-р мед. наук, академік НАМН України, заслужений діяч науки і техніки України, професор, завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Копча Василь Степанович – д-р мед. наук, професор кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Крамарьов Сергій Олександрович – д-р мед. наук, професор, завідувач кафедри дитячих інфекційних хвороб Національного медичного університету імені О. О. Богомольця МОЗ України;

Москалюк Василь Деонізіювич – д-р мед. наук, професор, завідувач кафедри інфекційних хвороб та епідеміології Буковинського державного медичного університету;

Андрейчин Юрій Михайлович – д-р мед. наук, професор кафедри отоларингології, офтальмології та нейрохірургії Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України;

Незгода Ірина Іванівна – д-р мед. наук, професорка, завідувачка кафедри дитячих інфекційних хвороб Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова;

Рябокоть Олена Вячеславівна – д-р мед. наук, професорка, завідувачка кафедри інфекційних хвороб Запорізького державного медико-фармацевтичного університету;

Трихліб Володимир Іванович – д-р мед. наук, професор кафедри військової терапії Української військово-медичної академії;

Богачик Нонна Анатоліївна – канд. мед. наук, м. Чернівці.

ЗМІСТ**CONTENTS**

Передмова	7	Preface
ВІРУСНІ ХВОРОБИ	8	VIRAL DISEASES
1. ВІЛ-інфекція	8	1. HIV-infection
2. Вірусні гепатити	23	2. Viral hepatitis
3. Вітряна віспа	35	3. Chickenpox
4. Гострі респіраторні вірусні інфекції (крім грипу та коронавірусної хвороби)	42	4. Acute respiratory tract viral infections (except influenza and Coronavirus disease)
5. Грип	46	5. Influenza
6. Дитяча розеола	59	6. Roseola infantum
7. Ентеровірусні інфекції	63	7. Enteroviral infections
8. Епідемічний паротит	69	8. Mumps (epidemic parotitis)
9. Інфекційний мононуклеоз	73	9. Infectious mononucleosis
10. Кір	77	10. Measles
11. Кліщовий менингоенцефаліт	84	11. Tick-borne meningoencephalitis
12. Коров'яча віспа	87	12. Cowpox
13. Коронавірусна хвороба 2019	88	13. Coronavirus Disease 2019
14. Краснуха	105	14. Rubella
15. Оперізувальний герпес	107	15. Herpes zoster
16. Парвовірусна інфекція	112	16. Parvovirus infection
17. Простий герпес	116	17. Herpes simplex
18. Сказ	126	18. Rabies
19. Тяжкий гострий респіраторний синдром	129	19. Severe acute respiratory syndrome (SARS)
20. Цитомегаловірусна інфекція	131	20. Cytomegalovirus infection
БАКТЕРІОЗИ, ТОКСИКОЗИ, РИКЕТТСІОЗИ, ХЛАМІДІОЗИ	140	BACKTERIOSES, TOXICOSES, RICKETTSIOSEIS, CHLAMYDIA INFECTIONS
21. Бешиха	140	21. Erysipelas
22. Ботулізм	154	22. Botulism

ЗМІСТ**CONTENTS**

23. Бруцельоз	160	23. Brucellosis
24. Висипний тиф	163	24. Epidemic typhus
25. Дифтерія	166	25. Diphtheria
26. Еризипелоїд	171	26. Erysipeloid
27. Єрсиніози	174	27. Yersiniosis
28. Кашлюк	183	28. Pertussis
29. Лайм-бореліоз	185	29. Lyme borreliosis
30. Лептоспіроз	192	30. Leptospirosis
31. Менінгококова інфекція	195	31. Meningococcal infection
32. Некробацильоз	214	32. Necrobacillosis
33. Правець	216	33. Tetanus
34. Сальмонельоз	221	34. Salmonellosis
35. Сепсис	226	35. Sepsis
36. Сибірка	234	36. Anthrax
37. Скарлатина	240	37. Scarlet fever
38. Стафілококова інфекція	245	38. Staphylococcal infections
39. Тонзиліт	250	39. Tonsillitis
40. Туляремія	258	40. Tularemia
41. Хвороба котячих подряпин	264	41. Cat-scratch disease
42. Хламідіоз	267	42. Chlamydia infection
43. Холера	271	43. Cholera
44. Черевний тиф	275	44. Typhoid fever
45. Чума	280	45. Plague
46. Шигельоз	285	46. Shigellosis
ПРОТОЗООЗИ	289	PROTOZOOSSES
47. Амебіаз	289	47. Amoebiasis
48. Балантидіаз	294	48. Balantidiasis
49. Жіардіаз	297	49. Giardiasis
50. Лейшманіоз	299	50. Leishmaniasis
51. Малярія	305	51. Malaria
52. Токсоплазмоз	311	52. Toxoplasmosis

ЗМІСТ**CONTENTS****ГЕЛЬМІНТОЗИ**

- 53. Аскаридоз
- 54. Гіменолепідоз
- 55. Дирофіляріоз
- 56. Дифілоботріоз
- 57. Ентеробіоз
- 58. Ехінококоз
- 59. Опісторхоз
- 60. Теніаринхоз
- 61. Теніоз, цистицеркоз
- 62. Трихінельоз
- 63. Трихоцефальоз

ІНФЕСТАЦІЇ

- 64. Короста
- 65. Педикульоз
- 66. Укуси блощиць
- 67. Цератофільоз

**УСКЛАДНЕННЯ
МЕДИКАМЕНТОЗНОЇ ТЕРАПІЇ**

- 68. Синдром Стівенса-Джонсона
- 69. Сироваткова хвороба

Предметний покажчик
Використана література

317 HELMINTHOSES

- 317** 53. Ascariasis
- 320** 54. Hymenolepiasis
- 322** 55. Dirofilariasis
- 325** 56. Diphyllbothriasis
- 328** 57. Enterobiasis
- 330** 58. Echinococcosis
- 335** 59. Opisthorchiasis
- 337** 60. Teniarinchosis
- 339** 61. Teniosis, cysticercosis
- 342** 62. Trichinellosis
- 345** 63. Trichocephalosis

347 INFESTATIONS

- 347** 64. Scabies
- 350** 65. Pediculosis
- 352** 66. Bed bug bites
- 354** 67. Ceratophyllosis

**355 COMPLICATIONS OF DRUG
THERAPY**

- 355** 68. Stevens-Johnson syndrome
- 359** 69. Serum sickness

364 Subject index

371 References

ПЕРЕДМОВА

На сьогодні нараховується майже 1500 інфекційних і паразитарних хвороб. За даними ВООЗ, щороку на них занедажує 2 млрд людей, з яких 17 млн помирає. Щорічна частка інфекційної патології в загальній захворюваності населення досягає 60-70 %.

Водночас, число клінічних симптомів і синдромів не перевищує декількох десятків. Тому вони повторюються при багатьох інфекційних захворюваннях. Патогномонічні ознаки притаманні лише певним нозологічним формам і з'являються не завжди. Все це дуже утруднює клінічну диференціацію й розпізнання інфекцій.

Наявність тої чи іншої інфекційної хвороби бажано підтвердити за допомогою специфічних лабораторних, інструментальних та апаратних досліджень. Але вони не завжди доступні, а на отримання остаточної відповіді часто треба затратити певний час, що, з клінічних та епідеміологічних міркувань, може не влаштовувати лікарів. Чутливість і специфічність параклінічних методів нерідко недостатня. Низка сучасних досліджень потребує значних матеріальних затрат.

Попри певні недоліки, клінічна діагностика інфекційних і паразитарних хвороб має дуже важливе значення. Освоїти її допомагає вивчення зображень симптомів і синдромів. У 2010 році ми видали великим накладом перший в Україні атлас інфекційних хвороб, який швидко розійшовся й отримав схвальні відгуки фахівців. Відтоді атлас витримує вже четверте перевидання. Що стосується зарубіжних англomовних атласів, то вони часто не доступні практикуючим лікарям; кожен містить обмежену інформацію, що пояснюється об'єктивними причинами, зокрема географією інфекційних хвороб.

Наш атлас відображає клінічні прояви найбільш актуальних інфекційних хвороб в Україні, а також ускладнень медикаментозної терапії. Пропоноване четверте видання значно доповнене і вдосконалене. У його складанні взяли участь інфекціоністи й науковці з Тернополя, Києва, Чернівців, Вінниці та Запоріжжя. Колекцію ілюстрацій автори збирали понад 45 років, багато пропонованих знімків унікальні. Лише деякі фото клінічних симптомів інфекцій, які вкрай рідко трапляються або взагалі не реєструються в Україні, але можуть бути завезені з чужих континентів, запозичено із іноземних видань, на що є відповідні посилання. Автори закликають колег долучатися до наступного поповнення атласу новими високоякісними знімками, що в майбутньому може зробити його перевидання ще змістовнішим і ціннішим. Конструктивні пропозиції та зауваження будуть сприйняті з вдячністю. А на сьогодні ми вважали б своє завдання виконаним, якщо атлас допоможе лікарям терміново запідозрити й розпізнати інфекційні захворювання в конкретних клініко-епідеміологічних ситуаціях.

Навчальне видання

**Андрейчин Михайло Антонович
Копча Василь Степанович
Крамарьов Сергій Олександрович та ін.**

АТЛАС ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

За редакцією академіка НАМН України, заслуженого діяча науки
і техніки України, професора М. А. Андрейчина

4-те видання, змінене і доповнене

*На палітурці сучасна цифрова ілюстрація
на сюжет давньогрецького міфу про Аріадну і Тесея*

Технічний редактор	<i>Світлана Демчишин</i>
Ідея обкладинки	<i>Юлія Бурбеца</i>
Дизайн обкладинки	<i>Павло Кушик</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Ярослава Теслюк</i>

Підп. до друку 25.06.2025. Формат 60×84/16.
Папір крейдований. Гарнітура Myriad Pro.
Ум. друк. арк. 21,62. Обл.-вид. арк. 21,40.
Тираж 300 пр.

Видавець Марченко Т. В.
м. Львів-53, 79053, Україна, тел.: +38 (050) 370-19-57
e-mail: magnol06@ukr.net
<https://magnolia.lviv.ua>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
серія ДК № 6784 від 30.05.2019 року,
видане Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Надруковано у друкарні видавця Марченко Т. В.